

PUBLIEKE VERSIE

**TOEZICHTRAPPORT EN VISITATIE BIJ EEN
POLITIEZONE IN DE PROVINCIE WEST-
VLAANDEREN DOOR HET CONTROLEORGAAN OP DE
POLITIONELE INFORMATIE IN HET KADER VAN ZIJN
CONTROLE- EN TOEZICHTSBEVOEGDHEDEN**

Referte: CON21006

**CONTROLEORGAAN OP DE
POLITIONELE INFORMATIE**

PUBLIEKE VERSIE¹

De bevoegdheden van het Controleorgaan op de politionele informatie

De wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (WGB)² heeft het Controleorgaan hervormd tot onder meer een volwaardige toezichthoudende autoriteit, boven op de bestaande controlerende bevoegdheden inzake politionele informatiehuishouding zoals voorzien in de Wet van 5 augustus 1992 op het Politieambt (WPA). In artikel 71 § 1 en de titels 2 en 7 WGB worden de opdrachten en de bevoegdheden van het COC omschreven. Daarin wordt tevens verwezen naar de controleopdrachten vervat in de artikelen 44/1 tot en met 44/11/14 WPA inzake de informatiehuishouding van de politiediensten. Op die manier heeft het Controleorgaan een toezichthoudende en een controlerende opdracht. Dit betekent dat, naast privacy en gegevensbescherming, het COC ook aandacht heeft voor elementen als efficiëntie en effectiviteit van de informatiehuishouding en het politieoptreden. Het COC heeft op grond van bovenstaande regelgeving derhalve een algemene toezichtsbevoegdheid op alle operationele en niet operationele (persoons)gegevensverwerkingen door de GPI³.

Het Controleorgaan is bevoegd voor de politiediensten⁴, de Algemene inspectie van de federale en lokale politie (AIG)⁵ en de Passagiersinformatie-eenheid (PIE)⁶. De toezichtbevoegdheid van het Controleorgaan, wat betreft de politiediensten, omvat zoals gezegd zowel de operationele als niet-operationele verwerkingsactiviteiten⁷.

Wat de controleopdracht betreft, is het Controleorgaan belast met de controle van de verwerking van de informatie en de persoonsgegevens bedoeld in artikel 44/1 WPA, met inbegrip van deze ingevoegd in de gegevensbanken bedoeld in artikel 44/2 en elke andere opdracht die haar door of krachtens andere wetten wordt verleend.

In dit raam gaat het COC over tot vaststellingen, en kan het overgaan tot vragen, verzoeken, en/of corrigerende maatregelen (met dwingend karakter), deze laatste als *ultimum remedium* indien het COC inbreuken vaststelt op wetten en reglementen.

¹ De publieke versie van een rapport van het Controleorgaan betekent dat deze niet of niet noodzakelijk alle elementen, die vermeld worden in het basisrapport dat aan de bestemmelingen (politie, bestuurlijke en gerechtelijke overheden) wordt gericht, bevat. Sommige elementen of passages zijn weggelaten of werden geanonimiseerd. Daar kunnen diverse redenen voor zijn, zowel van wettelijke aard of omwille van opportunitieismotieven: het niet openbaren van politionele technieken of tactieken, het geheim van het onderzoek, het beroepsgeheim, het feit dat inmiddels werd geredigeerd aan een tekortkoming, enz. ...

² BS, 5 september 2018. Deze wet bevat tevens bepalingen die uitvoering geven aan Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van de Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming), hierna de AVG, en de Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad (hierna de Richtlijn politie-justitie of *LED (Law Enforcement Directive)*).

³ Het COC maakt een onderscheid tussen meerdere vormen van controles of toezicht. Het COC doet ofwel een:

- **Globaal Toezicht:** dit is een controleonderzoek dat gepaard gaat met één of meerdere doorgedreven plaats bezoeken of visitaties waarbij de scope van de controle zeer ruim is.
- **Thematisch Toezicht:** zoals de benaming aangeeft wordt een onderzoek gedaan naar één bepaald thema, waarbij zowel deskresearch als bezoeken ter plaatse mogelijk zijn.
- **Technisch Toezicht:** deze controles beperken zich in hoofdzaak tot nazicht van de wettigheid, volledigheid en correctheid van de vattingen en verwerkingen in de politionele gegevensbanken.
- **Beperkt Toezicht:** deze controles behandelen één of slechts enkele (deel)aspecten van een politionele of niet politionele gegevensverwerking.
- **Internationaal Toezicht:** dit zijn de eventuele Internationale onderzoeken waaraan het COC zijn medewerking verleent.
- **Bijzonder Toezicht:** dit betreft onderzoeken en controles in bijzondere materies, zoals de jaarlijkse controles op de gemeenschappelijke gegevensbanken terrorisme en extremisme.

⁴ Zoals gedefinieerd in artikel 2, 2° van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus (Wet Geïntegreerde Politie) en art. 26, 7°, a WGB.

⁵ Zoals gedefinieerd in artikel 2 van de wet van 15 mei 2007 op de Algemene Inspectie houdende diverse bepalingen betreffende de rechtspositie van sommige leden van de politiediensten en art. 27, 7°, d WGB.

⁶ Zoals bedoeld in hoofdstuk 7 van de wet van 25 december 2016 betreffende de verwerking van passagiersgegevens en art. 26, 7°, f WGB. Ook wel aangeduid als *BELPIU' (Belgian Passenger Information Unit)*.

⁷ Art. 4 § 2 4° lid, wet van 3 december 2018 tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit (WOG).

Het Controleorgaan is in het bijzonder belast met de controle van de naleving van de regels inzake de rechtstreekse toegang tot de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) en de rechtstreekse bevraging ervan, alsook van de naleving van de in artikel 44/7, 3^e lid WPA bedoelde verplichting, voor alle leden van de politiediensten, tot voeding van deze gegevensbank.

Het Controleorgaan gaat door middel van onderzoek naar de werking na of de inhoud van de politionele gegevensbanken en de procedure voor de verwerking van de daarin bewaarde gegevens en informatie overeenkomen met het bepaalde in de artikelen 44/1 tot 44/11/14 WPA en met hun uitvoeringsmaatregelen.

Het Controleorgaan houdt eveneens toezicht op alle vormen van zichtbaar cameragebruik door de politie conform de artikelen 25/1 tot en met 25/8 WPA. In het raam van het gebruik van niet-zichtbare camera's fungeert het Controleorgaan eveneens als een soort "BAM"-commissie⁸. Overeenkomstig 46/6 WPA moet elke toestemming en verlenging voor niet-zichtbaar gebruik van camera's in de gevallen bedoeld in artikel 46/4 WPA worden meegedeeld aan het Controleorgaan, behalve wanneer het gebruik van camera's wordt uitgevoerd onder het gezag van een magistraat. Daarbij moet het Controleorgaan onderzoeken of voldaan is aan de voorwaarden voor de beslissing, de verlenging of de uitvoering van de maatregel. Daarnaast neemt het Controleorgaan kennis van klachten en beslist het over de gegrondheid ervan⁹.

De leden en de personeelsleden van het Controleorgaan, waaronder onder meer zijn 'dienst Onderzoeken (DOSE)¹⁰, beschikken over onderzoeksbevoegdheden waarna zo nodig door het Controleorgaan, en meer specifiek zijn directiecomité (DIRCOM), corrigerende maatregelen kunnen worden genomen¹¹.

Tegen bepaalde beslissingen van het Controleorgaan staat binnen de dertig dagen een jurisdictioneel beroep open bij het Hof van Beroep van de woonplaats of de zetel van de eiser, die de zaak behandelt zoals in kort geding overeenkomstig de artikelen 1038, 1040 en 1041 van het Gerechtelijk Wetboek¹².

1. INLEIDING

Gelet op zijn bevoegdheden als externe controledienst en bevoegde toezichthoudende autoriteit ten aanzien van de gegevensverwerkingen door de geïntegreerde politie georganiseerd op twee niveaus (GPI) heeft het Controleorgaan op de politionele informatie (Controleorgaan of COC) beslist om in te gaan op het verzoek dd. 4 mei 2021 van de procureur des Konings van en te West-Vlaanderen om een toezichtonderzoek te voeren binnen een West-Vlaamse politiezone (hierna PZ WV).

Eén en ander kaderde binnen een algemeen aangevoelde disfunctionele werking van de politiezone door het politiecollege (bestuurlijke overheid) die vervolgens, naast de provinciegouverneur, ook de procureur des Konings heeft verzocht de nodige initiatieven ter zake te willen nemen. Er werd tegelijk door het politiecollege een private auditor aangesteld om een meer algemene audit naar het functioneren van de politiezone uit te voeren. Naast voormelde private audit waarvan het eindrapport in oktober 2021 werd afgeleverd, verzocht de procureur des Konings *in concreto* een beroep te doen op het Controleorgaan "*ten einde een controle uit te voeren op de verwerking van de informatie en persoonsgegevens bedoeld in de politionele gegevensbanken, of enig ander onderzoek dat binnen de bevoegdheden van het Controleorgaan valt, waarbij de behandeling van politionele informatie centraal staat*".

Onderhavig verslag heeft betrekking op de onderzoeksbevindingen van het voormeld toezichtonderzoek.

2. OPZET VAN DE VISITATIE EN METHODOLOGIE

Het COC is zoals hoger vermeld ingegaan op het verzoek van de procureur des Konings West-Vlaanderen om een toezichtonderzoek te doen bij de PZ WV. Voor wat betreft het COC spitst dit toezichtonderzoek, een zgn. "technisch toezicht"¹³, zich evident toe op de politionele informatiehuishouding. Indien een visitatie ter plaatse nodig bleek zou deze in principe maximum een halve werkdag in beslag nemen.

⁸ BAM staat voor 'Bijzondere Administratieve Methoden'.

⁹ Art. 240, 4° WGB.

¹⁰ Dienst Onderzoeken / Service d'Enquête.

¹¹ Art. 244 en 247 WGB.

¹² Art. 248 WGB.

¹³ Het COC maakt thans volgende opdeling in zijn controles/onderzoeken/visitaties, met name:

Op 23.08.2021 werd de korpschef van de PZ WV per brief in kennis gesteld dat het COC een technisch toezicht van zijn politiezone zal uitvoeren.

Met dit soort technisch toezicht beoogt het COC een inzicht te verwerven in de werkingsprocessen van de politiezone met betrekking tot de politionele informatiehuishouding. Het technisch toezicht van het COC wordt in principe *in casu* afgebakend tot de volgende thema's:

- Controle loggings – opgegeven redenen raadpleging - ANG, Rijksregister, strafregister;
- Bijzondere gegevensbanken (GBO's¹⁴);
- triptiek¹⁵ – gerechtelijke aanhoudingen;
- ANG: optie 35¹⁶ – centrale validatie: stand van zaken/aandachtspunten.

Het toezichtonderzoek viel uiteen in drie delen.

In de eerste fase werden aan de PZ WV de nodige informatie en stukken opgevraagd. Afhankelijk van de inhoud van de antwoorden en stukken werden specifieke vragen gesteld met het oog op nader onderzoek tijdens de eigenlijke visitatie.

Via een inleidende brief aan de korpschef van de politiezone werden onderstaande stukken opgevraagd:

- intern beleidsdocument m.b.t. de oprichting en het gebruik van GBO's;
- lijst van bijzondere gegevensbanken in gebruik in de zone;
- lijst van medewerkers van de politiezone en hun huidige functie.

In afwachting van de gevraagde stukken heeft het COC de loggings opgevraagd voor de ANG en het Rijkregister.

De tweede fase had betrekking op de analyse van de verkregen stukken en van de opgevraagde loggings.

De derde fase had betrekking op de eigenlijke visitatie ter plaatse bij de PZ WV, die als volgt werd ingedeeld:

- 1) een introductie van het COC en de aanwezige leden van de politiezone;
- 2) de bespreking van de huidige stand van zaken inzake de bijzondere gegevensbanken;
- 3) summiere bespreking van de door het korps overgemaakt korpsnota's en antwoorden op de door het COC gestelde vragen;
- 4) bespreken van de analyse van de door het COC opgevraagde loggings en redenen raadpleging;
- 5) een algemene rondleiding in het commissariaat met *ad hoc* vragen die konden gesteld worden.

3. JURIDISCH KADER

3.1. Bijzondere gegevensbanken

- een **globaal toezicht** is een toezicht dat gepaard gaat met één of meerdere doorgedreven plaats bezoeken en met een zeer ruime scope;
- een **technisch toezicht** is een toezicht dat zich focust op de wettigheid, volledigheid en correctheid van de vattingen/verwerkingen in de politionele gegevensbanken en waarbij vooral de operationele efficiëntie en vooral correcte vattingen in de databanken aan de orde zijn. Soms kan een technisch toezicht ook betrekking hebben op een eerder punctueel probleem;
- een **thematisch toezicht** waarbij onderzoek wordt gedaan naar één bepaald thema en zowel *deskresearch* als bezoeken ter plaatse mogelijk zijn;
- een **beperkt toezicht** behandelt één of slechts enkele (deel)aspecten van een politionele of niet politionele gegevensverwerking.
- een **internationaal Toezicht** zijn de internationale onderzoeken waaraan het COC zijn medewerking verleent;
- een **bijzonder toezicht** in specifieke materies, zoals de jaarlijkse controles op de gemeenschappelijke gegevensbanken terrorisme en extremisme of de *BEL-PIU* onderzoeken.

¹⁴ Gegevensbanken Bijzondere Omstandigheden.

¹⁵ De triptiek betreft het afnemen van vinger- en handpalmafdrucken, het nemen van foto's en het opstellen van de individuele beschrijving om tot een identificatie van een persoon te komen (zie ook randnummer 13).

¹⁶ Met optie 35 wordt de normale transfer van gegevens vanuit ISLP naar de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) bedoeld.

Art. 44/11/3 WPA bepaalt dat de oprichting van een GBO enkel mogelijk is wanneer de uitoefening van de opdrachten van bestuurlijke politie en van gerechtelijke politie vereisen dat de politiediensten de persoonsgegevens en de informatie bedoeld in artikel 44/1 WPA structureren, zodat ze rechtstreeks kunnen worden teruggevonden (het gaat dus om een 'operationele' gegevensbank).

Verder voorziet voormeld artikel 44/11/3 §1 WPA als voorwaarde voor de oprichting van een GBO dat dit enkel mogelijk is onder de volgende cumulatieve voorwaarden:

- in specifieke omstandigheden;
- voor de uitoefening van de opdrachten van bestuurlijke of gerechtelijke politie;
- voor bijzondere behoeften.

Artikel 44/11/3 §2 WPA voorziet verder dat de oprichting van een GBO (bijkomend) door minstens één van de volgende bijzondere behoeften moet worden verantwoord:

- a) de noodzaak om persoonsgegevens en informatie te classificeren in de zin de van de wet van 11 december 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen;
- b) de technische of functionele onmogelijkheid om de ANG te voeden met alle of een gedeelte van de in deze gegevensbanken verwerkte persoonsgegevens en informatie;
- c) het niet ter zake dienend of overmatige karakter van de centralisering van alle of een gedeelte van de persoonsgegevens of de informatie in de ANG in het kader van de uitoefening van de opdrachten van bestuurlijke politie en van gerechtelijke politie.

Conform art. 58 en 59 van de wet gegevensbescherming van 30 juli 2018 (WGB) zullen de politiediensten vooraf het advies van het COC moeten vragen wanneer:

- bij het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB of *DPIA*)¹⁷, indien de verwerking, in het bijzonder bij gebruik van nieuwe technologieën, een hoog risico oplevert voor de rechten en vrijheden van natuurlijke personen (art. 58);
- uit de *DPIA* een hoog risico blijkt en de verwerkingsverantwoordelijke niet de nodige maatregelen neemt om het risico te beperken; of indien de aard van de verwerking, in bijzonder bij gebruik van nieuwe technologieën, mechanismen of procedures, een hoog risico voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen met zich brengt (art. 59 §1 1° en 2°).

De GPI kan dus bijvoorbeeld niet de volgende argumenten weerhouden om een bijzondere gegevensbank op te richten:

- werklast vereist voor de vatting, de voeding en de overdracht van de gegevens naar de ANG;
- gebrek aan kennis van het gebruik van een ANG of een basisgegevensbank;
- gebrek aan (beweerdelijke) gebruiksvriendelijkheid van de ANG of een basisgegevensbank.

3.2. Triptiek

Het uitvoeren van de triptiek is essentieel in de doelstelling om de juiste informatie op het juiste ogenblik op de juiste plaats te brengen met het oog op een efficiëntere en effectievere uitvoering van de opdrachten van gerechtelijke en bestuurlijke politie.

De gerechtelijke triptiek wordt uitgevoerd om bij te dragen tot de identificatie van personen en bestaat uit 3 luiken:

- a: vinger- en handpalmafdrukken;
- b: foto's;
- c: individuele persoonsbeschrijving.

¹⁷ *DPIA* staat voor **Data Protection Impact Assessment**.

3.3. Logging ANG

De politie is verplicht om logbestanden bij te houden¹⁸. Een logbestand is bij uitstek een instrument om het bewijs van de (on)rechtmatigheid van de verwerking te controleren en de integriteit en de beveiliging van de gegevens te garanderen¹⁹. In dat verband zijn logbestanden tevens van belang bij interne tuchtprocedures of administratieve onderzoeken. Cijfers van de tuchtraad van de GPI tonen aan dat een onrechtmatige raadpleging het meest frequent gepleegde tuchtmisdrijf is. Logbestanden zijn bijgevolg van belang met het oog op zowel proactieve als reactieve controle en zowel op intern als op extern niveau.

Het belang ervan wordt ook aangetoond door de gemeenschappelijke bindende richtlijn van de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken met betrekking tot de toegangsregels van de leden van de politiediensten tot de algemene nationale gegevensbank en de basis-, bijzondere en technische gegevensbank van 13 juli 2021 (*BS* van 13 juli 2021), in het bijzonder hoofdstuk V 'Identificatie, authenticatie en logbestanden (logging)' (*"De toegang tot de gegevensbanken en de verwerking van de gegevens die daarin zijn opgenomen, maken het voorwerp uit van een logbestand (logging), ..."*).

4. ONDERZOEKSBEVINDINGEN

Het COC ontving van de politiezone de volgende documenten:

- een lijst van bijzondere gegevensbanken die de zone gebruikt in zijn operationele werking;
- een lijst van medewerkers van de politiezone en hun huidige functie.

4.1. Bijzondere gegevensbanken (GBO)

Op 24 september 2021 ontvangt het COC een mail van de PZ WVL waarin men verklaart dat het gevraagde intern beleidsdocument m.b.t. de oprichting en het gebruik van GBO's nog niet werd opgesteld. Het document zou nog in ontwikkeling zijn. Op het overleg tijdens de visitatie van 17.02.2022 in de politiezone bleek dat er nog niet werd gestart met de opmaak van de korpsnota. Hiervoor zou de PZ WVL samenzitten met een andere PZ uit het arrondissement West-Vlaanderen.

Het COC heeft van de PZ WVL op 24 september 2021 wel een ophijsting ontvangen van, volgens de PZ, in gebruik zijnde operationele bijzondere gegevensbanken. Door de politiezone werd een summiere uitleg gegeven over de in deze gegevensbanken verwerkte gegevens. Op basis hiervan heeft het COC een *prima facie* analyse gemaakt waaruit blijkt dat een aantal van deze gegevensbanken niet voldoen aan de criteria om als een bijzondere gegevensbank te worden weerhouden.

Het komt het COC voor dat de politiezone het, ondanks de duidelijke voorwaarden opgesomd in art. 44/11/3 §1 WPA, moeilijk heeft om bijzondere gegevensbanken te onderscheiden van andere operationele en niet-operationele gegevensbanken.

Wegens het ontbreken van de gevraagde nota inzake de bijzondere gegevensbanken werden additioneel permanente nota's opgevraagd inzake het algemene informatiebeheer. Bij het nalezen hiervan stelt het COC vast dat in deze nota's databanken vermeld worden die niet op de overgemaakte lijst met bijzondere gegevensbanken staan en mogelijk toch voldoen aan de criteria van een GBO.

Per brief dd. 07.12.2021 werd de PZ WVL op de hoogte gesteld van welke databanken op de overgemaakte lijst effectief beschouwd konden worden als GBO. Eveneens werd in deze brief gevraagd om tegen ten laatste 07.01.2022 nogmaals een ophijsting te maken van de in de PZ WVL gebruikte gegevensbanken. Het COC stelt vast dat door de PZ WVL tegen deze datum geen gevolg werd gegeven aan zijn vraag.

Het COC stelt tevens vast dat er voor de gegevensbanken die als GBO konden weerhouden worden noch ventilatieregels of bewaartermijnen, noch *loggings* voorzien werden.

Gezien het ontbreken van een nieuwe ophijsting van GBO's tegen 07.01.2022 gaf de PZ WVL tijdens de visitatie aan dat ze aan de afdelingshoofden gevraagd heeft om alle databanken op te lijsten. Hierna zal er van de databanken een

¹⁸ Art. 56, § 1, WGB, ter uitvoering van artikel 25 Richtlijn Politie & Justitie; art. 44/4 §2, 2^e lid

¹⁹ Art. 56, § 2, WGB.

functionele analyse gemaakt worden. Het COC merkte tijdens de visitatie op dat de medewerking van de bevroagde personen voor het olijsten van de in het korps aanwezige GBO's eerder beperkt was. Hierop gaven de korpschef en DPO aan de ze voornamelijk zelf zullen nagaan welke databanken er nog in gebruik zijn.

4.2. Korpsnota's informatiebeheer

Wegens het ontbreken van een intern beleidsdocument m.b.t. de oprichting en het gebruik van de bijzondere gegevensbanken heeft het COC bij de PZ WVW alle korpsnota's i.v.m. het informatiebeheer, het gebruiksbeheer van de ANG, informatieveiligheid, het toegangsbeheer e.d.m. opgevraagd.

Het COC kreeg van de PZ WVW een aantal korpsnota's. Deze korpsnota's werden aan een *prima-facie* analyse onderworpen waarbij het COC tot de conclusie komt dat een deel van de overgemaakte korpsnota's niet meer voldoen aan de huidige vigerende wetgeving, richtlijnen en/of interne werking van de politiezone.

Na deze *prima-facie* analyse van de korpsnota's werden deze aan een diepgaandere analyse onderworpen. Na deze analyse waren er een aantal onduidelijkheden waarover het COC bijkomende uitleg wenste. De PZ WVW werd hierop verder bevroagd via een vragenlijst.

Het COC mocht op deze vragenlijst antwoorden ontvangen doch een aantal vragen werden niet of niet volledig beantwoord. Hierdoor lijkt het voor het COC alsof er intern de PZ WVW onduidelijkheid bestaat over de invulling van de korpsnota's. Het COC zag zich dan ook genoodzaakt een tweede vragenlijst over te maken om deze onduidelijkheden uit te klaren.

Tijdens de visitatie werden over de onduidelijkheden verdere vragen gesteld. Uit de antwoorden van de PZ WVW blijkt dat de bestaande korpsnota's dringend aan revisie toe zijn en dat de korpsnota's niet of niet volledig worden nageleefd door de medewerkers waarop ze van toepassing zijn.

Op het gebied van het informeren/de sturing van de medewerkers via korpsnota's stelt het COC vast dat er méér kan en moet gebeuren dan wat tot er op heden gedaan werd. Het is het prerogatief en ook de wettelijke opdracht van de korpschef om ervoor te zorgen dat de medewerkers correcte en heldere richtlijnen hebben en dat deze worden verspreid, opgevolgd en geëvalueerd binnen de politiezone (toepassing van de *PDCA*²⁰ cyclus).

4.3. Logging en reden bevraging (ANG-RRN toepassingen)

Het volgende onderzoekitem van dit technische toezicht betreft de *logging* van opvragingen binnen de ANG en het Rijkregister uitgevoerd door personeelsleden van de PZ WVW. In deze *loggings* kan de reden van raadpleging of het ontbreken ervan nagegaan worden of dat zou toch het geval moeten zijn.

Alvorens deze beide databanken te raadplegen is men verplicht een reden van raadpleging op te geven.

De politie is verplicht om hiervoor logbestanden bij te houden. Een logbestand is bij uitstek een instrument om het bewijs van de (on)rechtmatigheid van de verwerking te controleren en de integriteit en de beveiliging van de gegevens en gegevensverwerking te garanderen.

Het COC stelde hier vast dat er zo goed als geen reden van raadpleging werd ingegeven en, indien dit wel gebeurde, de reden onvoldoende duidelijk was. Indien mogelijk moet steeds een zo concreet mogelijke referentie ingegeven worden bij een reden raadpleging.

Een eerste logbestand dat het COC heeft onderzocht bevatte alle bevragingen door de politiemedewerkers van de PZ WVW voor de periode van 01.01.2021 tot en met 13.09.2021. Dit zijn opvragingen van zowel gegevens van burgers als van eigen collega's. Deze loggings werd verder uitgefilterd zodat het onderzoek zich kon toespitsen op de onderlinge opzoekingen door medewerkers van de PZ WVW. Op die manier werden uit deze lijst de politiemedewerkers weerhouden die ofwel opzoekingen gedaan hebben naar collega's, zichzelf hebben opgezocht en/of zelf werden opgezocht door collega's in het rijksregister (RRN), en/of ANG-raadpleging (PLC), ANG-controle (PCT), ANG-bestuurlijke politie (BPC) en ANG-verkeer (TEC).

Op basis van de analyse van deze logging kwam het COC tot de vaststelling dat 68% van de medewerkers van de PZ WVW zichzelf of collega's intern de PZ WVW hadden opgevraagd en dat 84% zichzelf had opgevraagd of door een collega

²⁰ *Plan, Do, Check, Act.*

werd opgevraagd. Deze bevindingen werden door het COC, wegens enerzijds niet behorende tot haar primaire taakstelling en bevoegdheid, en anderzijds wegens de beperkte capaciteit, niet tot op het individuele niveau van elk personeelslid onderzocht. Het COC is bovendien niet bevoegd strafrechtelijke vooronderzoeken te voeren in opdracht van parket of onderzoeksrechter. Van zodra m.a.w. het Controleorgaan botst op aanwijzingen van misdrijven wordt de relevante informatie overgemaakt aan het Openbaar Ministerie. In door het COC uitgevoerde *prima facie* analyse zal men dus zowel rechtmatige als onrechtmatige opzoeken²¹ kunnen terugvinden.

Een tweede logbestand betreft de lijst met de redenen van raadpleging. Een analyse van dit logbestand van 793.440 lijnen/opvragingen toont aan dat per 1 opvraging er ongeveer 8 keer werd doorgeklikt in eenzelfde raadpleegsessie. Het COC stelde vast dat er voor deze raadplegingen slechts 43.431 of 1,8 % redenen van raadpleging konden teruggevonden worden. Van deze 43.431 redenen raadpleging waren er dan nog 42.489 redenen opgegeven omdat het ICT-technisch verplicht is om een reden op te geven, nl. voor de toepassing RRN foto. Voor de ANG en RRN-raadplegingen werden slechts 942 of 0,1187 % redenen raadpleging opgegeven. Ook hier is het verplicht om een reden raadpleging op te geven maar is het technisch mogelijk om opzoeken te doen zonder dat te doen. Van deze 942 redenen kon het COC maar 19 keren of 0,0024 % een duidelijk identificeerbare redenen onderscheiden zoals een proces-verbaal nummer, kantschriftnummer, enz. ...

Het COC stelde dus vast:

- dat er zo goed als nooit een reden van raadpleging werd ingegeven en, indien dit wel gebeurde, de opgegeven reden onvoldoende duidelijk was (bv. "werken tiens", "ctl", "IV", enz. ...). Indien mogelijk moet bij een reden raadpleging steeds een zo concreet mogelijke referentie ingegeven worden. Dit kan gaan van het CAD-referentienummer²² voor de dispatching of het identificatienummer van de vragende interventieploeg. Interventiediensten, wijkdiensten, recherche, ... kunnen dan weer gebruik maken van bv. dossiernummers, PV- of RIR²³ nummers. Klikt men verder binnen eenzelfde raadpleegsessie (interventie, wijk of recherche) of tussenkomst op het terrein (dispatching ten behoeve van eenzelfde tussenkomst voor eenzelfde terreinploeg), hoeft uiteraard niet opnieuw een reden te worden opgegeven.
- dat in de diensten, zoals bv. de dispatching, waar de meeste opvragingen gebeuren, verrassend weinig de toepassing 'ANG-controle' gebruikt werd. Door het niet gebruiken van deze toepassing is er een groot risico dat er veel informatie met een directe impact op het terrein, zoals bv. geseinde personen, gemist wordt.

Uit voorgaande analyse meent het COC te mogen besluiten dat men er in de PZ WVW weinig tot niet van doordrongen is dat een reden van raadpleging wettelijk verplicht is alvorens een opzoeking of raadpleging te doen. De verplichting tot het vermelden van een reden voor raadpleging blijkt uit de artikelen 56 §1, 2 en 3 WGB juncto 44/11/3 §4 WPA. Het Coördinatiecomité van de Geïntegreerde Politie heeft hiervoor in 2021 een permanente nota over uitgebracht, CG-2021/4833. Het sensibiliseren tot, en in tweede orde het opvolgen van, de opgave van een reden raadpleging is het prerogatief van de korpsleiding als verwerkingsverantwoordelijke.

Tijdens de visitatie deelde de PZ mee dat sinds de *DPO* in de zone zijn functie heeft opgenomen (juni 2021) er één keer een *random* logging op een aantal collega's werd opgevraagd. De politiezone kwam zelf tot de bevinding dat de reden raadpleging geen duidelijkheid bracht over het waarom van een opvraging. De korpschef en *DPO* hebben daarop afgesproken om meer frequent loggings op te vragen en hierop actief te werken en te sensibiliseren.

Gezien de vraag van de procureur des Konings, heeft het COC verder onderzoek gedaan naar welke medewerkers van de zone in *ISLP* zijn gevat. Op basis van de resultaten werden een aantal dossiers uit *ISLP* gelicht. Op basis van de logging voor deze dossiers kon het COC vaststellen dat een aantal politiemedewerkers opvragingen en handelingen hebben gesteld in de opgevraagde dossiers zonder daarbij de opsteller te zijn. Een aantal van de politiemedewerkers hebben, terwijl ze zelf verdachte waren, de processen-verbaal geraadpleegd, afgedrukt, enz. ...

Het resultaat van dit deel van het onderzoek werd voor nuttig gevolg en verder onderzoek overgemaakt aan de procureur des Konings van en te West-Vlaanderen.

²¹ Een rechtmatige opzoeking is een opzoeking waar de politiemedewerker een operationeel belang heeft om een gegevensbank te raadplegen. Bij een onrechtmatige opzoeking ontbreekt dat operationeel belang.

²² Referentienummer in het *Computer-Aided Dispatching* systeem

²³ RIR staat voor een gerechtelijk informatierapport

4.4. Triptiek

Naar aanleiding van de lezing van een interne nota heeft het COC in *ISLP* een zeer beperkte steekproef gedaan op feiten waarvan verwacht kan worden dat er een triptiek van de verdachten wordt uitgevoerd. Van daaruit werd nagegaan of de personen correct werden gevat om op die manier via de flux van *ISLP*²⁴ naar de ANG²⁵ na te gaan of de vattingen correct verlopen.

Uit deze beperkte steekproef bleek dat de triptiek in de PZ WVW onvoldoende wordt afgenomen. Waar de permanente nota van de PZ WVW duidelijk is dat bij elke gerechtelijke aanhouding een triptiek dient afgenomen te worden is gebleken dat in zeven van de negen gevallen de triptiek niet of niet volledig werd uitgevoerd. In één geval was de triptiek wel volledig en daar kon het *AFIS*-nummer²⁶ ook worden teruggevonden in de basisgegevensbank *ISLP*. Deze steekproef lijkt aan te geven dat de uitvoering van de triptiek ruimschoots onvoldoende is en er actie moet worden genomen om dit te corrigeren. Kwaliteitsvolle politionele informatiehuishouding staat of valt met de correcte uitvoering van een reeks van basishandelingen, waaronder de triptiek.

De PZ WVW heeft op zijn beurt dan zelf een uitgebreide *query* gemaakt voor de jaren 2020 en 2021. Hieruit bleek dat de triptiek zeer weinig werd gevalideerd. Het COC kan hier dus, zoals gezegd, niet anders dan vaststellen dat de wettelijke taak tot het uitvoeren van de triptiek, niet of ruim onvoldoende uitgevoerd werd conform de MFO3. Hierdoor komt de gegevensuitwisseling naar de algemene nationale gegevensbank (ANG) in het gedrang en daardoor ook een efficiënte en effectieve gegevensverwerking door en voor de hele geïntegreerde politie.

4.5. Centrale validatie

Een laatste item dat werd onderzocht betrof het uitvoeren van de zgn. centrale validatie²⁷ binnen de politiezone.

Het COC kan concluderen dat de centrale validatie in de PZ WVW op regelmatige basis uitgevoerd wordt en de gegevens vanuit de basisgegevensbanken op een tijdige en correcte manier naar de ANG doorstromen.

5. CONCLUSIE – VERZOEKEN, AANBEVELINGEN EN CORRIGERENDE MAATREGELEN

Op de initiële vraag van het COC naar een intern beleidsdocument m.b.t. de oprichting en het gebruik van de bijzondere gegevensbanken antwoordde de PZ WVW dat deze korpsnota nog niet werd opgesteld maar in ontwikkeling was en nog verder diende te worden uitgewerkt en gevalideerd. Tijdens de visitatie bleek dat de PZ WVW zou gaan samenzitten met en naburige PZ om de korpsnota op te maken. Het COC beoordeelt dit als een goede start om op voort te bouwen; het is bijkomend wel hoogdringend de nodige stappen te zetten in de domeinen informatieveiligheid en gegevensbescherming.

Informatieveiligheid vergt een continue inzet waarbij een structurele aanpak en periodieke opvolging aangewezen zijn. Het raamwerk informatieveiligheid dient dan ook verder ontwikkeld en geïmplementeerd te worden waarbij op korte termijn een aantal werkzaamheden op gebied van informatieveiligheid verdere opvolging vereisen, zoals de implementering van de korpsnota, het sensibiliseren in het kader van de opzoeken en reden van bevraging, het uitvoeren van de triptiek, enz. ... Een adequate aansturing van de verdere implementatie van informatiebeveiliging in het algemeen binnen de PZ WVW via de informatieveiligheidscel (IVC) is hierbij van primordiaal belang. De *DPO* is één van de sleutelfiguren binnen deze IVC.

Wat betreft het gebruik van operationele en niet operationele gegevensbanken zoals de ANG, het *ISLP* en het rijksregister kan het COC niet anders dan vaststellen dat de wettelijke verplichtingen en regels inzake het bevragen van deze gegevensbanken ofwel niet gekend zijn en/of doelbewust naast zich neer worden gelegd. Het opzoeken van de eigen collega's en/of zichzelf in deze gegevensbanken duidt op een belangrijke en alarmerende normvervaging binnen de PZ. Deze normvervaging kan op zijn beurt leiden tot een groeiend wantrouwen onderling en een ontwrichte werking van de politiezone. De PZ WVW dient dan ook volop in te zetten op het sensibiliseren, controleren en (mede met hulp

²⁴ Basisgegevensbank zoals vastgesteld in art. 44/11/2 WPA

²⁵ Algemene nationale gegevensbank zoals bepaald in art. 44/7 WPA

²⁶ Identiek nr. in *ISLP* dat refereert naar de genomen vingerafdrukken

²⁷ De gestructureerde geregistreerde gegevens worden na voorbereiding in de lokale toepassing (*ISLP*, Lokale vassing, *Feedis*, ...) overgemaakt aan het centrale niveau, waar ze automatisch gecontroleerd worden.

van gerechtelijke en bestuurlijke overheid) sanctioneren van deze praktijken om ze tot een niveau van rechtmatige opzoekingen terug te brengen.

Voor een kwalitatieve politionele gegevensverwerking zijn alle handelingen van belang en ook hier kan het COC vaststellen dat een basishandeling zoals het uitvoeren van de triptiek een probleem is in de politiezone. De PZ WVl kon zelf vaststellen dat er een groot aantal onverklaarde niet gevalideerde triptieken zijn. Hier is het opnieuw de korpsleiding die het beleid zal moeten ontwikkelen en opvolgen om ook de basishandelingen te laten uitvoeren.

Het Controleorgaan is niettemin van oordeel dat, ondanks de vaststelling dat er nog een aantal domeinen, ook binnen de scope van dit onderzoek, voor zeer veel verbetering vatbaar zijn en er consequent actie moet worden ondernomen, het de politieleiding niet ontbreekt aan goede wil om deze items aan te pakken en tot een gedegen informatieveiligheidsbeleid te komen en te implementeren. Ook bij de medewerkers die deelnamen aan de visitatie heeft het COC de kennelijke wil vastgesteld om hun taken naar behoren uit te voeren en bij te sturen op de door het COC blootgelegde terreinen.

Het Controleorgaan;

verzoekt de PZ WVl,

Verzoek

Het COC verzoekt de politiezone een nieuwe algemene stand van zaken m.b.t. de bijzondere gegevensbanken over te maken en dit uiterlijk binnen de 3 maanden na ontvangst van dit rapport.

brengt de volgende aanbevelingen uit,

Aanbeveling 1

Het COC beveelt de PZ WVl aan om nu echt werk te maken van het **intern beleidsdocument** inzake **bijzondere gegevensbanken** dat kan beschouwd worden als een eerste en goede stap in het proces om tot een eenduidig beleid in het kader van de implementatie van de bijzondere gegevensbanken in de politiezone te komen.

Aanbeveling 2

Gegevens mogen enkel verwerkt worden indien ze nog toereikend, ter zake dienend en niet overmatig zijn. Het COC beveelt aan dat voor de **bijzondere gegevensbanken** voorzien wordt in een **regelmatige evaluatie** en het instellen van **bewaartermijnen**.

Aanbeveling 3

In het kader van een **stringent toegangscontrolebeleid m.b.t. de bijzondere gegevensbanken**, dringt het COC er op aan om **gebruik te maken van MFA**²⁸ indien deze technische mogelijkheid kan worden voorzien. Op die manier vermindert men de risico's die inherent zijn aan het gebruik van wachtwoorden.

Aanbeveling 4

Voor het raadplegen van de **bijzondere gegevensbanken** te voorzien in een **invulveld** dat moet toelaten de **reden raadpleging** te noteren. Het gebruik van een aanvinkvakje is niet voldoende om tot een identificeerbaar gegeven te komen en te voldoen aan de wettelijke bepalingen van de artikelen 56 §1, 2 en 3 WGB juncto 44/11/3 §4 WPA.

²⁸ MFA staat voor **Multi Factor Authentication**

Aanbeveling 5

Het COC beveelt aan om over te gaan tot het opstellen van een **informatieveiligheidsbeleid** en een **informatieveiligheidsplan**, en/of waar nodig het actualiseren, vervangen van korpsnota's met betrekking tot de operationele werking, gegevensverwerkingen, informatiehuishouding, enz. ...

Aanbeveling 6

Het COC beveelt eveneens aan om een **intern Informatieveiligheidscomité (IVC)** op te richten dat bestaat uit stakeholders in het raam van informatieveiligheid, gegevensbescherming - en uitwisseling (*DPO, KC, ICT, LIK, enz. ...*). Dit IVC regelmatig te laten samenkomen om de nodige evaluaties en opvolging met betrekking tot het beleid rond deze materie te ontwikkelen, uit te laten voeren, te evalueren, en waar nodig bij te sturen.

Aanbeveling 7

Het COC beveelt aan om de bestaande **korpsnota's** regelmatig onder de **aandacht** te brengen van de **personeelsleden** en er op toe te zien dat de daarin vervatte richtlijnen worden nageleefd.

Aanbeveling 8

Conform de ministeriële richtlijn MFO-3 en de in de bijlage besloten fiches moet steeds overgegaan worden tot het **uitvoeren van de volledige of gedeeltelijke triptiek** die daarin werd vastgelegd. In het raam van de grote tekortkoming vastgesteld in het uitvoeren van de triptiek in de PZ dringt het COC aan om deze richtlijnen te communiceren, te duiden en regelmatig te herhalen (door middel van bewustmakingscampagnes). Het is tevens van belang om blijvend via diverse informatiekkanalen (mails/intranet/informatiesessies/vormingen/...) te voorzien in structurele en periodieke voorlichting rond het uitvoeren van de triptiek gevolgd door regelmatige steekproeven.

Gelast de volgende corrigerende maatregelen ten aanzien van de PZ WVL,

Gelet op artikel 221 § 1 en 247, 4°,5° en 6° WGB,

Corrigerende Maatregel 1

Het maken van een **functionele analyse van de bijzondere gegevensbanken**. De bijzondere gegevensbanken die niet meer voldoen aan de wettelijke bepalingen dienen geschrapt te worden en de gegevens gewist te worden. Zolang deze analyse niet voltooid werd en gezien de bijzondere gegevensbanken nu operationeel in gebruik zijn bestaat er een reëel risico van het onrechtmatig verwerken van persoonsgegevens. Deze analyse zal aan het COC overgemaakt worden binnen een termijn van 6 maanden na ontvangst van deze corrigerende maatregel;

Corrigerende Maatregel 2

Aangifte doen van de **bijzondere gegevensbanken**, bij voorkeur in **RegPol**, subsidiair, minstens bij te houden in een eigen register van verwerkingen en het Controleorgaan daarvan de bevestiging en het overzicht te laten geworden binnen een termijn van 6 maanden na kennisname van deze corrigerende maatregel;

Corrigerende Maatregel 3

Op regelmatige basis **loggings** op te vragen van de **ANG** en **proactieve controles door middel van steekproeven** (minstens 1 x/jaar) te houden met het doel toezicht te houden op het verplicht ingeven van een **reden van raadpleging** en **op eventuele onrechtmatige consultaties** en dit een eerste maal binnen de zes maanden na kennisname van deze corrigerende maatregel en de resultaten ervan ter beschikking te houden van het COC.

Corrigerende Maatregel 4

Een **policy/beleid** opstellen dat voorziet in een **mechanisme** waardoor periodiek en effectief **controles** worden uitgevoerd op het monitoren van **eventuele (on)rechtmatige consultaties van de ANG, basisgegevensbanken en de bijzondere gegevensbanken**.

De logbestanden van de verwerkingen moeten bewaard worden gedurende minimum tien jaar. De verwerkingsverantwoordelijke kan, indien nodig, bij een gemotiveerde beslissing en na evaluatie deze termijn verlengen met een maximale periode van twintig jaar. Het COC verzoekt om te voorzien in de nodige logbestanden die op een eenvoudige manier ter beschikking of ter inzage kunnen worden gesteld van de betreffende toezichtsorganen. Het

Controleorgaan beveelt een verplichte jaarlijkse controle van de loggings door de PZ WWL en de resultaten ter beschikking te houden van COC.

Zegt voor recht dat de aanvangsdata van de corrigerende maatregelen 1 tot en met 4 en de datum van kennisname ervan moet begrepen worden als zijnde de datum van het overmaken van het huidig **definitief** rapport van het Controleorgaan vermeerderd met twee dagen.

Het Controleorgaan wijst op de mogelijkheid voor de politiezone om binnen de 30 dagen na de beslissing van het Controleorgaan beroep aan te tekenen bij het hof van beroep van de woonplaats of zetel van eiser (artikel 248 § 1, eerste lid, en § 2 WGB).

Aldus beslist door het Controleorgaan op de Politiezone Informatie op 4 juli 2022.

Koen Gorissen
Lid-raadsheer
GET

Frank Schuermans
Lid-raadsheer
GET

Philippe Arnould
Voorzitter
GET

